

La compra pública: una eina poderosa

contra les vulneracions dels
drets socials i ambientals a
la indústria electrònica

La compra pública té la capacitat de generar canvis i millorar les condicions de vida de les persones involucrades en les cadenes de subministrament de productes electrònics.

Com pot incorporar la responsabilitat social la vostra institució?

Connecteu amb el projecte Make ICT Fair per saber quines són les possibilitats i els recursos que teniu a l'abast.

make
ICT
fair

Els compradors públics teniu una gran influència sobre el mercat que podeu fer servir per impulsar-hi canvis

Les universitats, els hospitals, les administracions, i tots els organismes públics de la Unió Europea conjuntament van adquirir productes electrònics com ordinadors portàtils o d'escriptori, servidors, pantalles, impressores i telèfons intel·ligents per valor de 50.300 milions d'euros¹ l'any 2011.

Cada any, més de 250.000 institucions públiques de la UE destinen al voltant del 14% del vostre Producte Interior Brut (PIB) en l'adquisició d'obres, serveis i subministraments. Segons el comissari de Medi Ambient, Afers Marítims i Pesca de la UE, Karmenu Vella, això "representa una enorme capacitat d'influència i significa que les institucions públiques tenen un pes molt important sobre el mercat".

Si els compradors públics col·laboreu entre vosaltres podeu influir en el mercat a base de requerir a les empreses que implementin normes socials i ambientals i de monitorar-ne el progrés.

¹ Quantifying public procurement of R&D of ICT solutions in Europe SMART 2011/0036. Unió Europea (2014). http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?action=display&doc_id=6956

La responsabilitat social i les eines per assolir-la

Segons els Principis Rectors sobre Empreses i Drets Humans i els Objectius de Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides, les empreses privades, els Estats i les institucions públiques tenen la responsabilitat de fomentar un creixement econòmic socialment incliusiu i ambientalment sostenible.

La Directiva 2014/24/UE sobre contractació pública i les lleis de contractació que l'han transposat contenen un conjunt exhaustiu de disposicions relatives a la Compra Pública Socialment Responsable (CPSR). Com a compradors públics, la directiva us permet introduir criteris socials i ambientals a les vostres licitacions.

Aquests criteris poden tenir impactes positius sobre les condicions laborals, i ajudar a mitigar i prevenir les vulneracions dels drets humans a les cadenes de subministrament dels vostres proveïdors de productes TIC.

La inclusió de criteris socials als concursos públics requereix l'ús d'enfocaments innovadors. Electronics Watch, com a entitat experta en contractació sostenible, ha desenvolupat un conjunt d'eines per ajudar-vos durant aquest procés.

Vulneracions diàries dels drets socials i ambientals a la cadena de subministrament de TIC

Jornades laborals excessives, salaris baixos, suïcidis, intoxicacions, conflictes armats, malbaratament d'aigua i catàstrofes ambientals: aquestes són algunes de les vulneracions dels drets humans i laborals detectades en la indústria electrònica, des de l'extracció minera per a la matèria primera fins a la manufactura.

Fins i tot els informes anuals de Responsabilitat Social Corporativa (RSC) de les marques d'electrònica, que en general s'esforcen per donar una bona imatge, han acabat reconeixent que les seves cadenes de subministrament tenen problemes importants.

Els dispositius electrònics contenen minerals preciosos com liti, or, coure i cobalt. El procés d'extracció afecta els ecosistemes i el benestar de les comunitats properes als jaciments.

L'activitat minera té conseqüències negatives per a la salut de les comunitats locals. Segons Conflictos Mineros i estudis científics², la població que viu al voltant de les mines té concentracions elevades de plom i arsènic a la sang.

La comercialització de minerals procedents de territoris en conflicte o en risc de conflicte pot ajudar a finançar grups armats i afavorir que es vulnerin els drets humans. Sovint, aquest tipus de materials s'utilitzen per fabricar productes electrònics.

Actualment no és possible fer que empreses del sector de les TIC rendeixin comptes per les vulneracions dels drets humans que es produeixen a les mines, ja que no es pot traçar de manera clara la relació entre les mines i les seves cadenes de subministrament en concret. Per canviar-ho, cal que les cadenes de subministrament siguin transparents i que, més enllà de la llista d'empreses fonedores,

"El més preocupant és l'escassetat d'aigua i les restriccions previstes a llarg termini. Però les persones afectades estan excloses de la presa de decisions sobre el problema."

Sukhgerel Dugersuren,
NGO OT Watch, Mongòlia

també s'identifiquin totes les mines de cada cadena.

Les marques d'electrònica han externalitzat la producció a fabricants per contracte situats en regions de costos laborals baixos. Sol imposar-se la producció ràpida, amb uns ritmes d'arribada al mercat cada vegada més elevats i sense capacitat per preveure les comandes.

Les persones treballadores es veuen obligades a assumir la tensió que genera aquest model productiu. Per poder acabar les comandes, les fàbriques exigeixen un nombre excessiu d'hores extraordinàries i utilitzen cada cop més personal eventual, normalment migrant, en pràctiques o d'empreses de treball temporal (ETT). El personal temporal sol cobrar sous més baixos, té menys prestacions laborals i és més vulnerable a patir abusos que el personal fix.

La producció ràpida i basada en salaris baixos xoca amb els drets laborals fonamentals, com l'absència de treball forçós i infantil, la no discriminació, la llibertat de sindicació i el dret a la negociació col·lectiva. Les vulneracions relacionades amb la salut i la seguretat laboral impacten molt directament sobre la vida de les persones treballadores.

En els sectors de la mineria i la manufactura per a la producció electrònica es produeixen vulneracions directes de les normes internacionals bàsiques que estableixen les Nacions Unides i l'Organització Internacional del Treball.

Les institucions públiques teniu capacitat per actuar: podeu exigir a les empreses proveïdores de productes TIC que respectin les normes internacionals que s'han compromès a complir. Amb aquest objectiu, no és suficient introduir criteris socials i ambientals a la contractació sinó que cal també poder monitorar si realment s'estan fent complir.

² <http://conflictosmineros.org.pe/2015/09/09/alerta-informativa-descubren-presencia-de-arsenico-en-la-poblacion-de-cajamarca/>
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0013935103001178>
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0013935103001439>

Electronics Watch: impuls a la compra innovadora

Electronics Watch és una organització de monitoratge independent que ajuda els compradors del sector públic a complir amb la seva responsabilitat de protegir els drets laborals de les persones treballadores a les seves cadenes globals de subministrament de productes electrònics de manera més eficaç i menys costosa que qualsevol comprador del sector públic podria aconseguir pel seu compte.

Electronics Watch ofereix suport als processos de les institucions que hi estan adherides de les maneres següents:

- Aportant eines de contractació, com un paquet de condicions contractuals i una guia per a contractistes
- Organitzant accions de monitoratge i recerca sobre el compliment de les fàbriques amb la participació activa de les persones treballadores i l'ajut d'organitzacions de les regions productores
- Informant sobre els riscos que tenen les cadenes de subministrament de les institucions adherides i organitzant la comunicació entre aquestes institucions i les empreses proveïdores
- Impulsant accions correctores amb totes les parts implicades i supervisant-ne la implementació

Foto: Fairphone

electronics watch

Foto: El llac Uru Uru (Bolívia) està molt contaminat per culpa de la mineria.

“El suport d’Electronics Watch ha estat fonamental perquè LUPC (Consorci de Serveis Universitaris de Londres) pugui supervisar les cadenes globals de subministrament d’electrònica, comprovar si s’han vulnerat els drets humans i donar resposta a les incidències detectades. Ara, totes les universitats del consorci poden gaudir d’aquest suport, per la qual cosa Londres consolida el seu caràcter de ciutat capdavantera a escala mundial.”

Dr Andrew Young,

Director d’Administració i Gestió de la London School of Economics and Political Science

D’altra banda, Electronics Watch també proporciona a les institucions adherides la possibilitat d’intercanviar coneixements i nous enfocaments mitjançant seminaris i un congrés anual. Les avaluacions de riscos regionals i els informes especials ajuden les institucions a tenir una visió general dels problemes de fons més importants del sector.

Aquests són els principals objectius de les condicions contractuals que els membres d’Electronics Watch introdueixen a les seves licitacions:

- Transparència: obtenció dels nom i la localització de les fàbriques productores, els riscos detectats i les auditories relatives al compliment de normes socials
- Compliment: exigència d’operar en conformitat amb el Codi de Normes Laborals d’Electronics Watch o unes normes equivalents
- Monitoratge i correcció: col·laboració amb el servei de monitoratge d’Electronics Watch i protecció de les persones alertadores

Les condicions contractuals d’Electronics Watch s’apliquen durant la fase d’execució del contracte amb l’objectiu de fomentar que els proveïdors s’impliquin en clau de sostenibilitat. El procés de contractació vigent no es modifica, ja que aquestes clàusules no afecten els criteris de selecció ni els d’adjudicació.

Ja s'han obtingut impactes positius sobre les cadenes de subministrament de productes TIC

En alguns casos, la implicació de les institucions adherides a Electronics Watch i de les organitzacions col·laboradores per al monitoratge ha generat resultats visibles:

- S'han posat en pràctica mesures concretes per posar fi al treball forçós d'estudiants en pràctiques obligatòries en la producció de servidors d'un fabricant a la Xina
- S'han retornat els passaports i l'import de tarifes de contractació indegudes als treballadors i treballadores d'una fàbrica d'impressores a Tailàndia
- El personal acomiadat il·legalment per haver format part d'un sindicat en una fàbrica a Filipines va acabar sent readmès
- S'ha implementat una garantia de pagament per al personal temporal d'ETT en períodes de baixa producció en un fabricant per contracte a la República Txeca

El proper repte és el sector miner

Per impulsar la responsabilitat social a tota la cadena de subministrament de l'electrònica cal anar més enllà de la fase de fabricació. La mineria és un sector diferenciat, amb uns impactes que requereixen iniciatives específiques. Cal que ens fem les preguntes següents:

Els criteris i les clàusules poden fomentar que les empreses proveïdores de TIC facin públics el nom i la localització de les mines que formen part de la seva cadena de subministrament?

Es pot obligar les empreses a reconèixer i abordar les situacions de risc que hi ha a les cadenes de subministrament en l'àmbit de la mineria?

La contractació pública és capaç de fer que les empreses o les organitzacions industrials del sector TIC promoguin programes de codi de conducta relacionats amb la mineria?

En aquest sentit, la Universitat d'Edimburg, una de les entitats col·laboradores del projecte Make ICT Fair, ha donat els primers passos mitjançant la seva Política de Minerals Conflictius (2016). Però cal encara augmentar la recerca, la col·laboració i les experiències pràctiques.

Electronics Watch i ICLEI estan desenvolupant eines de contractació i fent proves pilot amb l'objectiu d'explorar quines són les possibilitats de la contractació pública en aquest àmbit. A través de la col·laboració d'algunes institucions públiques europees, el projecte Make ICT Fair ja està elaborant especificacions, criteris i sistemes de verificació per a processos de licitació.

Sigueu part d'aquesta iniciativa!

Podeu fer el següent:

1. Reviseu quins són els criteris socials i ambientals relacionats amb les polítiques de compra de la vostra institució, milloreu-los i divulgueu-los en els vostres equips.
2. Contacteu amb SETEM Catalunya si voleu més informació sobre els resultats i recomanacions de Make ICT Fair i sobre l'adhesió a Electronics Watch: catalunya@setem.cat
3. Consulteu el web d'Electronics Watch disponible en català per a més detalls sobre els riscos en matèria de drets laborals al sector TIC i l'actuació d'aquesta fundació a favor de les persones treballadores: www.electronicswatch.org/ca/
4. Sumeu-vos a la xarxa Procura+ i integreu-vos al grup d'interès internacional en compra pública socialment responsable de TIC que promou ICLEI: procurement@iclei.org

Setem

make
ICT
fair

Aquesta publicació s'ha elaborat amb el suport financer de la Unió Europea i de l'Ajuntament de Barcelona. Els continguts d'aquest document són responsabilitat les entitats sòcies de Make ICT Fair exclusivament i no reflecteixen les opinions de les seves finançadores.